

מסורת הש"ס

(א) חולין טו. ע"ש, (ב) סוכה י"א, (ג) ע"י פסוק לעיל לה. ד"ה י"ד ע"י פסוק לעיל לה. היע"ש מ"ש בשם רש"י מעני"ת יא: ד"ה מר עוקבא, (ד) [לעיל לו. לה: וי"ג], (ה) [שבתות ל: (א) וי"ג], (ו) [שבתות ל: (א) וי"ג], (ז) [שבתות ל: (א) וי"ג], (ח) [שבתות ל: (א) וי"ג], (ט) [שבתות ל: (א) וי"ג], (י) [שבתות ל: (א) וי"ג], (יא) [שבתות ל: (א) וי"ג], (יב) [שבתות ל: (א) וי"ג], (יג) [שבתות ל: (א) וי"ג], (יד) [שבתות ל: (א) וי"ג], (טו) [שבתות ל: (א) וי"ג], (טז) [שבתות ל: (א) וי"ג], (יז) [שבתות ל: (א) וי"ג], (יח) [שבתות ל: (א) וי"ג], (יט) [שבתות ל: (א) וי"ג], (כ) [שבתות ל: (א) וי"ג], (כא) [שבתות ל: (א) וי"ג], (כב) [שבתות ל: (א) וי"ג], (כג) [שבתות ל: (א) וי"ג], (כד) [שבתות ל: (א) וי"ג], (כה) [שבתות ל: (א) וי"ג], (כו) [שבתות ל: (א) וי"ג], (כז) [שבתות ל: (א) וי"ג], (כח) [שבתות ל: (א) וי"ג], (כט) [שבתות ל: (א) וי"ג], (ל) [שבתות ל: (א) וי"ג].

תורה אור השלם

1. ויאמר אלהים הוא אשר דבר יי שבתון שבת קדש לך מן היום את אשר קדש אפר ואת אשר חבשלו בשלל ואת כל העדף הדיח לך למשמרת עד הבקר: שמות טו כג. 2. לא יאבד לצדיק כל און וירשעם מלאו רע: משלי יב כא.

הגהות הב"ח

(א) גמ' לקמיה ההוא טנא דהוה דמי לשפירנהל:

לעזי רש"י

דברש"ש [רביד"ש]. שטף מים. אנגלי"א. צלופח (דג טמא).

מוסף רש"י

סולתנית. מין דגים טהורים וסולתנית שגון וקטנותו אין לו ספירי וקשקשת ועמיד לגלגל לאחר זמן, ואמריין חילק של בר בר חנה איקלע לאקרא דאגמא קריבו ליה צחנתא שמעיה לההוא גברא דהוה קרי ליה באטי אמר מודקא קרי ליה באטי ש"מ דבר טמא אית ביה לא אכל מיניה לצפרא עיין בה אשכח ביה דבר טמא קרי אנפשיה² לא יאונה לצדיק כל און: והקורט של חילתית: מ"ט משום דמפסקי ליה בסכנא אע"ג דאמר מר⁷ נותן מעל לפגם מותר יאנב חורפיה דחילתיתא מחילא ליה שמנוניתא והוה ליה כנותן מעל לשבח ואסור עבדיה דר' לוי הוה קא מוזבין חילתיתא כי נח נפשיה דר' לוי אתו לקמיה דרבי יוחנן אמרו ליה מהו למיזבין מיניה אמר להו העבדו של חבר הרי הוא כחבר רב הונא בר מניומי וכן תכילתא מאנשי דביתיה דרב עמרם חסידא אתא לקמיה דרב יוסף לא הוה בידיה פגע ביה חנן חייטא א"ל יוסף עניא מנא ליה בדידי הוה עובדא דוביני תכילתא מאנשי דביתיה דרבנאא אחוה דר' חייא בר אבא ואתאי לקמיה דרב מתנא לא הוה בידיה אתאי לקמיה דרב הרי הוא כחבר⁸ (תנינא להא) דת"ר אשת חבר הרי היא כחבר עבדו של חבר הרי הוא כחבר⁹ (חבר שמת אשתו ובניו ובני ביתו הרי הן בחזקתן עד שיחשדו וכן יחצר שמוכרין בה תכלת הרי¹⁰) (הן בחזקתן) עד שתיפסל¹¹ ת"ר¹² אשת עם הארץ שנשאת לחבר וכן בתו של עם הארץ שנמכר לחבר כולן צריכין לקבל דברי חברות אבל אשת חבר שנשאת לעם הארץ וכן בתו של חבר שנשאת לעם הארץ וכן עבדו של חבר שנמכר לעם הארץ אינן צריכין לקבל דברי חברות לכתחלה דברי ר"מ ר' יהודה אומר אף הן צריכין לקבל דברי חברות לכתחלה¹³ וכן היה ר"ש בן אלעזר אומר מעשה באשה אחת שנשאת לחבר והיתה קושרת לו תפילין על ידו נשאת למוכס והיתה קושרת לו קשרי מוכס על ידו אמר רב חבי"ת אסור בחותם אחד חמפ"ג מותר בחותם אחד חלב ב"בשר ל"יין מתכלת אסורין

התם ידע ממשו. וא"ת תקשי ליה קנקנים דלא ידע ממנן ואסר ר"מ וי"ל דהתם כיון דנפלט היין מן הקנקנים בשל ישראל הוה כמו צעין וידע ממנן אבל יין לתוך הכנבים לא ידע ממנן שמתנצל היין כנבים ולמאי דפרישית לעיל דלא אסר רבי מאיר קנקנים נחא: איין דו עבשיו ועתיד ליגדל לאחור זמן. אומר ר"י דרש אין לו עיין לו כלומר עיין עליו אס יא לו עכשיו או עמיד ליגדל לאחר זמן והכי דרשין צינמנא (דף כג:) וכן אין לו עיין לו: וסימניך טמא טהור טהור טמא. לכאורה לא קא יהיז האי סימנא אלא להני תרי מיני אחמרא ואמורא אבל אשאר מינין לא דהא צ"פ דקידושין (דף מה.) אמר רבא מלך שצוטא והוא עו גא יא כדלמך צ"פ (פסיה) (דף קה טה.) הנהיג צעמא ושצוטא מאי: ד"ג רש"י שפר נונא שרי קדש נונא אסור וסימניך קדש צ"ח ואיבא דאמרי קבר נונא אסור וסימניך קברי עובדי בוכבים. ור"ח גרס איפכא שפר נונא אסור קדש נונא שרי וסימניך (יכמיה) קדש ישראל להי כלומר השם המיוחד לעמו ואיכא דלמרי קבר נונא שרי וסימניך קברי עובדי כוכבים אינן מטמאין צהאל כלומר אינו טמא וכן משמע בסמוך דמייתי ההיא עובדא דאייתי ההוא נונא דדמי לשפר נונא צתר עובדי ההוא דדמי למיפושא וללפושא דדגים טהורים דג טמא משמע דשפר נונא נמי דג טמא הוא: אגב חורפיה דחילתיתא ה"פ כנותן מעל לשבח. וא"ת לסקי ליה בקליפה כדלמך (חולין דף טז:) גצי שחטה בסכין טריפה וי"ל דחורפיה דחילתיתא צלע טפי ולא סגי בקליפה וי"מ כמו כן דצלל וקפלוט שנמתק צכסין של עובדי כוכבים דלא סגי לה בקליפה דלאב חורפיה צלע טפי ושמעתי צסס הר"ס דחילתיתא דוקא דחריץ טפי ולא צלל וקפלוט: אמר רב חבי"ת בחותם אחד אסור. פרש"י לפי שדמיהן יקרים והר"ר אפרים צר דוד היה אומר הטעם משום דלמיה לאיסורא צעמיה צלל חמפ"ג אינו אלא מערובת צלל אין לומר הטעם משום יוקר שהרי מוריים דמיה יקרים מיין ואין נראה לר' יהודה דהא דחילא דהכר מקומות שהיין יוקר יומר כדלמך לעיל (דף קה טה.) קיסתא דמוריים צלומא קיסתא דממרא צד' לומי לך נראה לו יומר טעם רש"י דפי' משום יוקר וכן משמע בסמוך דקלמך מ"ש צגינה דלא טרם ומוזיק כו' וכן גצי פת דאי איכא צגינה כי האי לא טרם ומוזיק: פת

אין מעמידין פרק שני עבודה זרה

ל"א.

עין משפט
נר מצוה

קסא א ב מ"י פ"א מהל' מאכלות אסורות הלכה כד סמך עיין ספ טור שיע' י"ד מ"י פ"ג סעיף א: קסב ג טור שיע' שס סעי' ט: קסד ד מ"י פ"ט שס הלכה כד סמך שס טו"ש"ע י"ד מ"י פ"ז סעיף א וס"י קג סעי' ו: קסח ה ו מ"י פ"י מהל' מעשר הלכ' כ ופ"י מהל' מטמא משכב ומושב הלכה כה סמך שס קסט ז מ"י פ"י מהל' מטמא משכב ומושב הלכה כה סמך שס קעא ח י מ"י פ"י מהל' מטמא משכב ומושב הלכ' כ ופ"י מעשר קעב ט י מ"י פ"ג מהל' מאכלות אסורות הלכה י סמך לאון קעח טו"ש"ע י"ד מ"י פ"י קעט מ מ"י פ"ב מהל' צ"ת הלכה ו סמך עיין טו:

רבינו חננאל

בידוע מותר. וקיימא לן כחוקיה דהוא רבו של ר' יוחנן: והחילק פי' מין דגים קטנים שמו חילק. ואמר רב היא סולתנית והיא דג טהור ומפני מה אסורה מפני שערבונה עולה עמה. פי' דגים טהורים מעורבים בה ועולין עמה: וירושלמי אמר ר' יוחנן היא חילק היא טרית טרופה: ת"י דגים שאין להן עכשיו קשקשין ועתירין ליגדל לאחר זמן כגון הסולתנית והעפצין. או דגים שיש להן עכשיו ועתירין להשיין בשעה שעולין מן הים כגון אקינוס ואפונס וכספריאוס אלו טמא. והאידנא כולם שבות של מיני דגים בלשון יון הן וכולן מותרין הן. והאיל וקשקשין נמצאין בהן בין בחלה בין בסוף. מכריז ר' אבהו בקשרי קריב דגים ועוברין נקחין מכל אדם. חזקתא אינן באין אלא מפילוסא ואספמיא. שומות של מקומות. כי הא דאמר אביי צחנתא דרב נהרא שריא. ואסיקנא מאי טינא צחנתא דרבנא לא מריב דהאידנא והאידנא דשכחי בה נהר (נחן) מיכן שרא ר' אבהו דסבר טינא דפילוס ואספמיא נמי לא מריב דג טמא משום הכי קריב דגים ועובריהן של אותו מקום כולן מותרין. אמר אביי חמרא דימא שרי. תורא דימא אסיר וסימנך טמא דארעא שרי בימא. דשרי בארעא אסיר בימא. אמר רב אשי שפר נונא שרי קדש נונא אסיר. אלו הם שבות דגים ידועים. וכן שבות דגים ידועים. כלומר יומין קדש (וחולין) אסור. איכא דאמרי קבר

התם ידע ממשו. וא"ת תקשי ליה קנקנים דלא ידע ממנן ואסר ר"מ וי"ל דהתם כיון דנפלט היין מן הקנקנים בשל ישראל הוה כמו צעין וידע ממנן אבל יין לתוך הכנבים לא ידע ממנן שמתנצל היין כנבים ולמאי דפרישית לעיל דלא אסר רבי מאיר קנקנים נחא: איין דו עבשיו ועתיד ליגדל לאחור זמן. אומר ר"י דרש אין לו עיין לו כלומר עיין עליו אס יא לו עכשיו או עמיד ליגדל לאחר זמן והכי דרשין צינמנא (דף כג:) וכן אין לו עיין לו: וסימניך טמא טהור טהור טמא. לכאורה לא קא יהיז האי סימנא אלא להני תרי מיני אחמרא ואמורא אבל אשאר מינין לא דהא צ"פ דקידושין (דף מה.) אמר רבא מלך שצוטא והוא עו גא יא כדלמך צ"פ (פסיה) (דף קה טה.) הנהיג צעמא ושצוטא מאי: ד"ג רש"י שפר נונא שרי קדש נונא אסור וסימניך קדש צ"ח ואיבא דאמרי קבר נונא אסור וסימניך קברי עובדי בוכבים. ור"ח גרס איפכא שפר נונא אסור קדש נונא שרי וסימניך (יכמיה) קדש ישראל להי כלומר השם המיוחד לעמו ואיכא דלמרי קבר נונא שרי וסימניך קברי עובדי כוכבים אינן מטמאין צהאל כלומר אינו טמא וכן משמע בסמוך דמייתי ההיא עובדא דאייתי ההוא נונא דדמי לשפר נונא צתר עובדי ההוא דדמי למיפושא וללפושא דדגים טהורים דג טמא משמע דשפר נונא נמי דג טמא הוא: אגב חורפיה דחילתיתא ה"פ כנותן מעל לשבח. וא"ת לסקי ליה בקליפה כדלמך (חולין דף טז:) גצי שחטה בסכין טריפה וי"ל דחורפיה דחילתיתא צלע טפי ולא סגי בקליפה וי"מ כמו כן דצלל וקפלוט שנמתק צכסין של עובדי כוכבים דלא סגי לה בקליפה דלאב חורפיה צלע טפי ושמעתי צסס הר"ס דחילתיתא דוקא דחריץ טפי ולא צלל וקפלוט: אמר רב חבי"ת בחותם אחד אסור. פרש"י לפי שדמיהן יקרים והר"ר אפרים צר דוד היה אומר הטעם משום דלמיה לאיסורא צעמיה צלל חמפ"ג אינו אלא מערובת צלל אין לומר הטעם משום יוקר שהרי מוריים דמיה יקרים מיין ואין נראה לר' יהודה דהא דחילא דהכר מקומות שהיין יוקר יומר כדלמך לעיל (דף קה טה.) קיסתא דמוריים צלומא קיסתא דממרא צד' לומי לך נראה לו יומר טעם רש"י דפי' משום יוקר וכן משמע בסמוך דקלמך מ"ש צגינה דלא טרם ומוזיק כו' וכן גצי פת דאי איכא צגינה כי האי לא טרם ומוזיק: פת

(א) אולי צ"ל עד של חרש כלי"ג. (ב) נראה דצ"ל שאלו לקמיה דר' יוחנן ואמר להם דעמד חבר וכו'.